

Каменните реки на Витоша: „Не сме морени!“

Новини | Наука | на 22.11.2024 04:00 | от Рая Лечева

Защо говорим за това?

Каменните реки са много красиви. Интересно е да научим загадката им!

Обичаш ли да се разхождаш в планината? А знаеш ли, че освен прекрасно място да си починеш на свеж въздух тя е и истинско предизвикателство за учени и изследователи?

Да вземем например Витоша, планината до София. Там има нещо необикновено – "реки", образувани от огромни обли камъни, всеки голям колкото... мечка!

Откъде са се взели? Как са се образували? Има ли другаде такива? "Вижте" се свърза с Природен парк "Витоша".

Популярното име на тези образувания е "морени". Но "морени" (освен вид вафла) означава нещо много конкретно – каменни пътеки, образувани при придвижването на ледници. Тоест представи си огромно парче лед, което баааааавно (със стотици години) се спуска надолу. И троши и влачи камъни по пътя си. Това е била първата теория и за големите камъни на Витоша. Само че се оказва, че тя не е вярна.

Как се образуват каменните реки

Някога, преди милиони години, под земята изригнала вулканична магма. Тя не излязла отгоре, а застинала вътре в земната кора. Така се получили т.нар. "плутонични" скали - по името на римския бог Плутон, който според легендата владее подземеното царство. Под земята магмата кристализирала по особен начин.

След това вятърът и водата създали процепи в скалата, натрошили я на големи парчета и започнали да заоблят ръбовете им. Ето така са се образували големите каменни реки на Витоша. Понеже са по-големи, те не се търкалят лесно. Може да се мине по тях - оттам идва и името "Златните мостове". А защо "златни"? Заради жълтите лишеи по тях.

В миналото едрите камъни са били използвани като строителен материал, най-вече за павиране на софийските улици. На гроба на писателя Иван Вазов има такава Витошка скала, която тогава благодарните българи донесли с биволска талига от планината. Днес тези камъни вече са защитени и не могат да бъдат ползвани освен в някои редки случаи, когато със специално разрешение е позволявано да бъдат вземани за скулптури.

В миналото са били използвани като строителен материал, най-вече за павиране на софийските улици. Днес вече са защитени и не могат да бъдат ползвани освен в някои редки случаи, когато със специално разрешение е позволявано да бъдат взимани, за да бъдат създадени от тях скулптурни произведения..

А има ли в България морени?

Да, на Рила и Пирин. Там има явни следи, че в древността върховете са били заледени. Дори все още съществуващи микроледници! Можем да забележим и други следи от ледниците, Такива са например ледниковите езера, каквито са Василашките в Пирин. На Витоша обаче такива изцяло липсват. Няма и остри върхове, образувани под натиска на ледниците.

Кое е по-интересно - каменни реки или морени?

Докато морени се срещат на много места по света, където е имало залежавания, то каменните реки са далеч по-редки. За да видите други каменни реки, ще трябва да попътувате чак до Фолклендските острови!

Въпросника към тази статия можеш да решиш онлайн на:
[/book/5155-znaesh-li-za-unikalnite-kamenni-reki-na-vitosha](#)

Сканирай този QR-код и влез директно във въпросника ->

©"Вижте" е издание на Фондация Гутенберг 3.0. Всички права са запазени

